

Besöksnäringen

Avgörande för utlandsföddas inträde
på arbetsmarknaden

VISITA

SVENSK BESÖKSNÄRING

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Statistiken	4
Den svenska arbetsmarknaden för utlandsfödda.....	5
Överrepresentation av utlandsfödda bland arbetslösa.....	5
Sysselsatta utlandsfödda i besöksnäringen över tid.....	6
Andelen utlandsfödda i besöksnäringen och på övrig arbetsmarknad 2021	6
Utveckling över tid av antalet och andelen utlandsfödda i besöksnäringen.....	7
Sysselsatta i besöksnäringen efter ursprung	8
Utlandsfödda anställda i besöksnäringen 2021.....	8
Utlandsfödda företagare i besöksnäringen 2021	9
Utlandsfödda sysselsatta (anställda och företagare) i besöksnäringen 2021	11
Arbetstillstånd i besöksnäringen	12
Om arbetskraftsinvandring i besöksnäringen.....	12
Giltiga arbetstillstånd januari 2023 totalt och inom besöksnäringen.....	12
Giltiga arbetstillstånd januari 2023 efter yrke	13
Giltiga arbetstillstånd januari 2023 efter ursprung	14
Effekt av förslaget om en inkomstgräns i nivå med medianlönen.....	14

Sammanfattning

Under 2022 uppgick arbetslösheten bland utlandsfödda till drygt 16 procent medan arbetslösheten bland inrikes födda endast uppgick till drygt 4 procent. Den tudelade arbetsmarknaden är en stor social och samhällsekonomisk utmaning. Utan jobben i besöksnäringen hade den emellertid varit väldigt mycket större. Fler än 4 av 10 sysselsatta inom besöksnäringen är födda utomlands, vilket innebär att andelen utlandsfödda sysselsatta inom besöksnäringen är mer än dubbelt så stor som på resten av arbetsmarknaden. I besöksnäringen har andelen utlandsfödda ökat från drygt 25 procent till 44 procent under perioden 2000–2021. De vanligaste födelseländerna för anställda i besöksnäringen i var Syrien, Thailand, Turkiet, Irak och Afghanistan. Besöksnäringen är även populär att arbeta i för personer födda i Kina, Bangladesh och Vietnam.

Sett till företagare sticker besöksnäringen ut än mer. Drygt 60 procent, nästan 11 000, av företagen är utlandsfödda i branschen, jämfört med ca 16 procent på övrig arbetsmarknad. Den övervägande delen av dessa, drygt 50 procent av besöksnäringens företagare, är från Asien. De vanligaste födelseländerna utöver Sverige är Turkiet, Irak och Syrien. På den övriga arbetsmarknaden utgör utlandsfödda företagare endast 16 procent.

Arbetslösheten bland utlandsfödda är betydligt högre än bland inrikes födda och besöksnäringen är den bransch som i förhållande till sin storlek anställer flest av denna grupp. Faktum är dock att besöksnäringen i stora delar lider av kompetensbrist. Trots att besöksnäringen redan anställer en oproportionerligt stor andel utlandsfödda finns alltså en efterfrågan på fler kompetenta medarbetare. Många företag tvingas att söka arbetskraften utomlands och ofta utanför EU. Eftersom detta innebär betydande transaktionskostnader samtidigt som lönen ska vara motsvara kollektivavtalade nivåer är utlandsrekrytering inte något företag gör slentrianmässigt.

I regeringens samarbetsavtal med Sverigedemokraterna, det så kallade Tidöavtalet, uttrycks en ambition om att införa en inkomstgräns i nivå med medianlönen för att bevilja arbetstillstånd till individer utanför EU/EES. I rapportens sista del visar vi hur detta skulle påverka besöksnäringen. Vi uppskattar att cirka 90 procent av arbetskraftsinvandringen till besöksnäringen skulle omöjliggöras. Ett införande av ett markant högre försörjningskrav eller lönegolv skulle mycket effektivt strypa en viktig del av kompetensförsörjningen för besöksnäringen, vilket leder till lägre skatteintäkter och tillväxt i svensk ekonomi. Man ska ha i åtanke att dessa arbetskraftsinvandrare inte bara bidrar med sin egen produktivitet, de skapar också ofta sysselsättning åt andra. En kock skapar till exempel jobb för kypare och diskare. På samma vis minskar givetvis efterfrågan på dessa kompetenser om kocken inte tillåts arbeta.

Inledning

Några av de viktigaste politiska frågorna i Sverige idag är hur vi ska kunna förbättra integrationen av människor som kommer till Sverige samt företagens kompetensförsörjning. En mycket viktig faktor för att lösa detta är att fler utlandsfödda etablerar sig på arbetsmarknaden.

Den svenska besöksnäringen växer och sysselsätter allt fler. En ganska stor andel av de jobb som besöksnäringen erbjuder ställer inte så höga krav på formell utbildning eller arbetslivserfarenhet. Därför har besöksnäringen för många blivit en språngbräda in på arbetsmarknaden. Det gäller inte minst unga utan arbetslivserfarenhet samt utlandsfödda som behöver ett första jobb i Sverige för att etablera sig på arbetsmarknaden.

Syftet med rapporten är att visa den stora och växande andel som utlandsfödda utgör inom besöksnäringen och därigenom tydliggöra vilken viktig roll som besöksnäringen spelar för utlandsföddas integration på arbetsmarknaden. Om branschen får förutsättningar att fortsätta växa kommer fler av de utlandsfödda som har det svårt att ta sig in på arbetsmarknaden att kunna få ett jobb i besöksnäringen. Det första jobbet ger utöver en egen försörjning också värdefulla erfarenheter och viktiga kontakter som många gånger leder vidare till nästa jobb.

Rapporten är en uppdatering av ”Besöksnäringen – en jobbmotor för utlandsfödda” som speglade läget för utlandsfödda inom besöksnäringen till och med 2013. I den här rapporten redovisas den senaste statistiken, till och med 2021, över utlandsfödda sysselsatta inom besöksnäringen.

Samtidigt som branschen spelar en viktig roll för integrationen är den också i stort behov av utlandsfödd arbetskraft för att kunna fungera och växa. Därför lyfts också färsk statistik över antalet aktiva arbetstillstånd inom besöksnäringen fram i rapporten för att påvisa riskerna med att kraftigt höja det försörjningskrav som gäller för att bevilja arbetstillstånd för individer utanför EU/EES. Förslaget från Tidöavtalet, så som det framställts i media, skulle mycket effektivt strypa i princip hela den kompetensförsörjning som besöksnäringen får via arbetskraftinvandringen och försvaga företagets konkurrenskraft och därmed även svensk tillväxt.

Statistiken

Statistiken i rapportens första del över utlandsfödda sysselsatta inom besöksnäringen kommer från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Innan 2019 baserades RAMS främst på kontrolluppgifter (KU) för anställda som arbetsgivarna årligen skickade till Skatteverket, samt standardiserade räkenskapsutdrag från egna företagare. Från och med 2019 baseras statistiken istället främst på månatliga arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI) som innehåller utbetalda löner och avdragen skatt. För egenföretagare görs undersökningen dock som tidigare, där de personer som under referensåret har deklarerat för aktiv näringsverksamhet klassificeras som förvärvsarbetande.¹

Enligt SCB innebär metodförändringen att klassificera förvärvsarbetande utifrån AGI i november istället för att använda KU, och därmed löneinkomst som avser hela året, till exempel att personer som arbetat enbart under sommaren inte blir förvärvsarbetande, vilket var möjligt med den tidigare metoden.² Bytet av källa för statistiken innebar vidare för besöksnäringen en ökning med antalet sysselsatta med omkring 7 procent 2019 och för arbetsmarknaden i stort en ökning med drygt 1 procent.³

Statistiken i rapportens andra del över aktiva arbetstillstånd kommer från Migrationsverket. Statistiken är inte som RAMS branschindelad i SNI-koder.⁴ Istället används yrkeskoder enligt SSYK2012 för att avgränsa statistiken till besöksnäringen. Yrken som är vanliga inom besöksnäringen, men också vanliga inom andra branscher, såsom städare, har rensats bort. Det medför en viss underskattning av antalet arbetstillstånd inom besöksnäringen.⁵

¹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/registerbaserad-arbetsmarknadsstatistik-rams/produktrelaterat/aktuellt/ny-kalla-och-metod-vid-framstallning-av-rams/>

² Ibid

³ Ibid

⁴ I RAMS används i rapporten SNI-koderna 55–56, dvs. hotell, stugbyar, vandrarhem, camping, restauranger, cateringföretag m.m.

⁵ De yrken enligt SSYK2012 som har valts ut att representera branschen är Bartendrar, Hotell- och konferenschefer nivå 1 & 2, Hotellreceptionister m.fl., Hovmästare och servitörer, Kafé- och konditoribiträden, Kockar och kallskänkor, Köksmästare och souschefer, Pizzabagare m.fl., Restaurang- och köksbiträden m.fl., Restaurang- och kökschefer nivå 1 & 2, Storhushållsföreståndare

Den svenska arbetsmarknaden för utlandsfödda

Överrepresentation av utlandsfödda bland arbetslösa

Som framgår av Diagram 1 är utlandsfödda överrepresenterade bland de inskrivna arbetslösa. Under pandemin ökade antalet utlandsfödda bland de arbetslösa kraftigt till stor del på grund av att besöksnäringen och andra delar av tjänstesektorn drabbades hårt av restriktionerna.

Antalet utlandsfödda arbetslösa var i december 2022 strax under 200 000. Motsvarande siffra för inrikes födda var drygt 140 000. Det innebär att utlandsfödda arbetslösa utgjorde 58 procent av det totala antalet arbetslösa. Då utlandsfödda utgör omkring 25 procent av befolkningen är det en klar överrepresentation.⁶

Diagram 1: Utrikes och inrikes födda bland arbetslösa

Källa: Arbetsförmedlingen

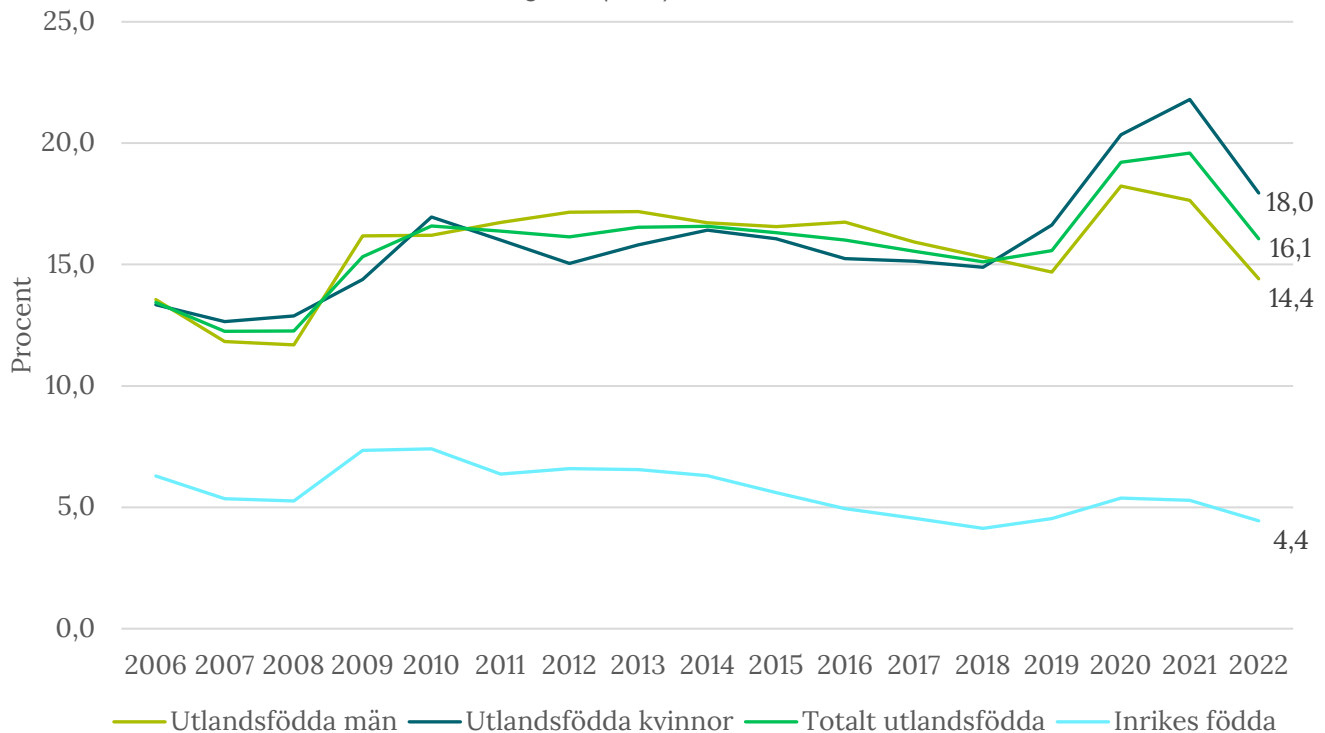

Ovanstående innebär att arbetslösheten är väsentligt högre bland utlandsfödda än bland personer födda i Sverige. Som framgår av diagram 2 gäller detta i synnerhet två grupper av utlandsfödda, nämligen kvinnor och utomeuropeiskt födda. Under 2022 uppgick arbetslösheten bland utlandsfödda till drygt 16 procent medan arbetslösheten bland inrikes födda endast uppgick till drygt 4 procent. För utlandsfödda kvinnor uppgick den genomsnittliga arbetslösheten under 2022 till hela 18 procent. Detta leder till stora samhällsekonomiska likväl som sociala kostnader och spänningar.

⁶ SCB, befolkningsstatistiken 2021

Diagram 2: Genomsnittlig procentuell andel arbetslösa utlandsfödda och inrikes födda per år på svensk arbetsmarknad

Källa: SCB, Arbetskraftsundersökningarna (AKU)

Sysselsatta utlandsfödda i besöksnäringen över tid

I följande avsnitt beskrivs den övergripande utvecklingen av utlandsfödda i besöksnäringen respektive på den övriga arbetsmarknaden perioden 2000–2021. Inledningsvis ges en övergripande bild av andelen anställda, företagare och sysselsatta i besöksnäringen respektive på den övriga arbetsmarknaden. Därefter beskrivs utvecklingen av antalet utlandsfödda sysselsatta och andelen utlandsfödda sysselsatta i besöksnäringen respektive på den övriga arbetsmarknaden över tid.

Andelen utlandsfödda i besöksnäringen och på övrig arbetsmarknad 2021

I tabell 1 framgår att andelen utlandsfödda sysselsatta inom besöksnäringen är mer än dubbelt så stor som på resten av arbetsmarknaden. Fler än 4 av 10 sysselsatta inom besöksnäringen är födda utomlands. Sett till företagare sticker besöksnäringen ut än mer. Drygt 60 procent av företagen är utlandsfödda i branschen, jämfört med ca 16 procent på övrig arbetsmarknad.

Tabell 1: Andel utlandsfödda anställda och företagare 2021

	Anställda	Företagare	Sysselsatta
Besöksnäringen	41,8%	61,7%	43,8%
Övrig Arbetsmarknad	20,8%	16,1%	20,3%

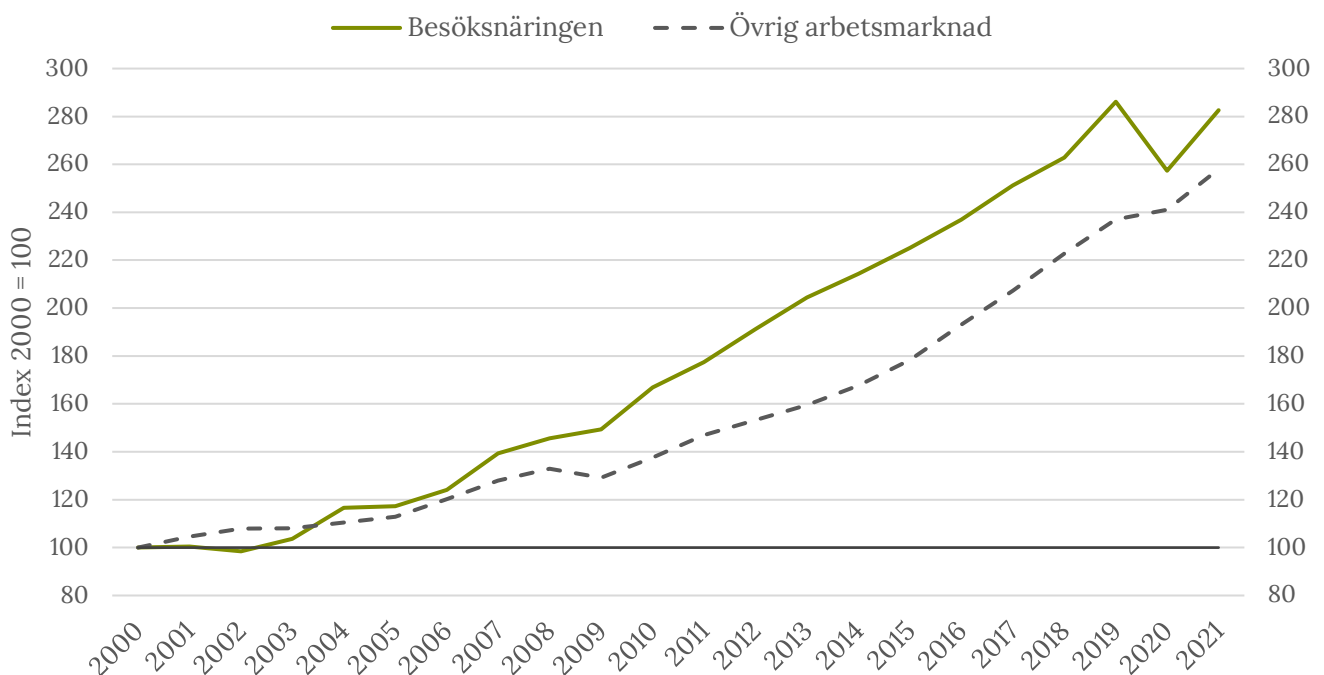
Källa: SCB RAMS, bearbetning Visita

Utveckling över tid av antalet och andelen utlandsfödda i besöksnäringen

Sysselsättningen bland utlandsfödda har ökat snabbt på svensk arbetsmarknad under 2000-talet. Det är naturligt med tanke på den snabba ökningen av antalet utlandsfödda i landet under perioden. I diagram 3 visas utvecklingen av sysselsättningen bland utlandsfödda i besöksnäringen och på den övriga arbetsmarknaden perioden 2000–2021.

I diagrammet framgår att antalet sysselsatta inom besöksnäringen ökade med 190 procent mellan 2000–2019, på övrig arbetsmarknad var ökningen omkring 140 procent under samma period. Under det första året av pandemin, 2020, minskade antalet utlandsfödda sysselsatta inom besöksnäringen relativt kraftigt, samtidigt som utvecklingen stod i stort sett still på övrig arbetsmarknad. Det innebär att det tidigare gapet i ökningstakt mellan besöksnäringen och övrig arbetsmarknad slöts något. Under 2021 ökade dock återigen antalet utlandsfödda inom besöksnäringen snabbare än övrig arbetsmarknad.

Diagram 3: Antal sysselsatta utlandsfödda inom besöksnäringen och på övrig arbetsmarknad (exklusive besöksnäringen) 2000-2021
Index 2000=100

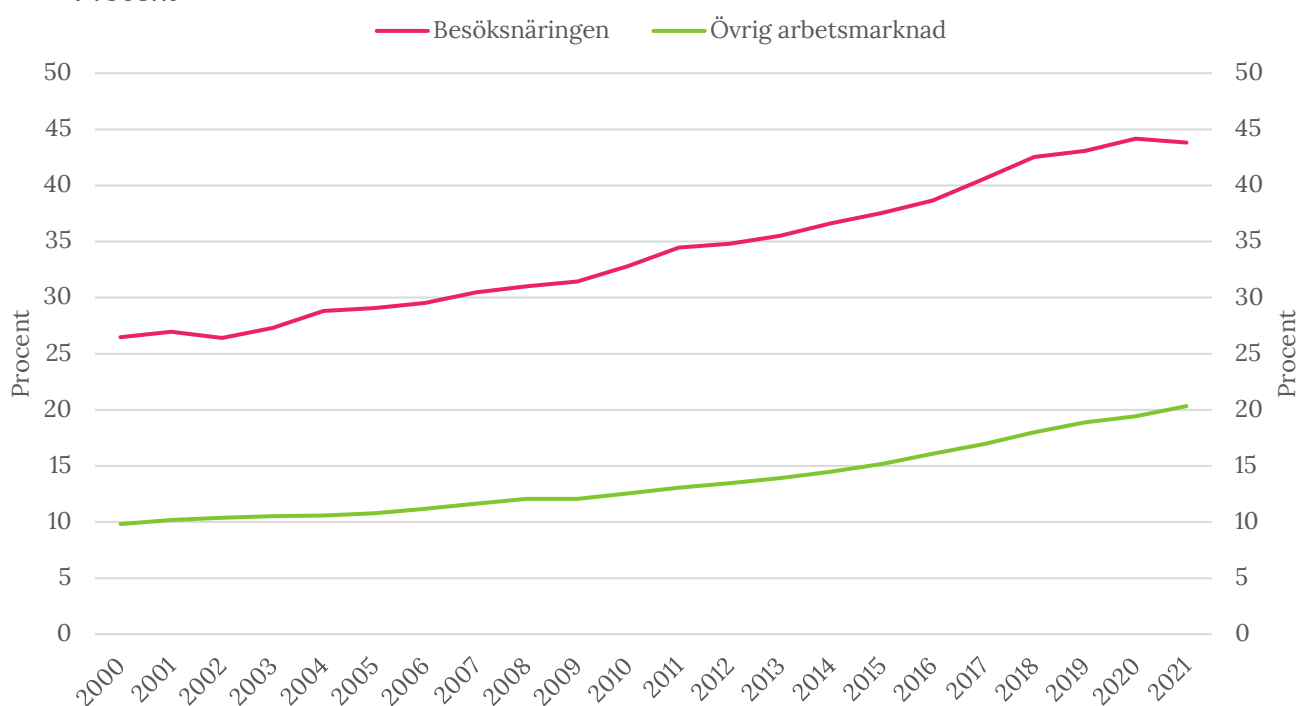
Källa: SCB RAMS, bearbetning Visita

Ser man i stället till andelen utlandsfödda sysselsatta inom besöksnäringen och övrig arbetsmarknad i diagram 4 framgår att andelen utlandsfödda har blivit klart större under perioden 2000–2021. I besöksnäringen har andelen utlandsfödda ökat från drygt 25 procent till 44 procent under perioden.

Andelen inom besöksnäringen var ännu lite högre, omkring 45 procent, under 2020, men föll tillbaka något under 2021. Att andelen ökade 2020, trots att antalet utlandsfödda sysselsatta i branschen minskade under 2020 berodde på att antalet svenskfödda i branschen minskade ännu

mer samma år. Under 2021 sjönk dock andelen något beroende på att fler svenskfödda än utlandsfödda anställdes när restriktionseffekterna avtog. Sett till övrig arbetsmarknad har andelen utlandsfödda sysselsatta fördubblats från ca. 10 till 20 procent under perioden 2000–2021.

Diagram 4: Andel sysselsatta utlandsfödda inom besöksnäringen och på övrig arbetsmarknad
Procent

Källa: SCB RAMS, bearbetning Visita

Sysselsatta i besöksnäringen efter ursprung

I följande avsnitt beskrivs mer detaljerat var de som jobbar i besöksnäringen är födda i världen. En beskrivning ges för både anställda och företagare. Avslutningsvis beskrivs också de sysselsatta totalt, vilket är summan av de anställda och företagarna.

Utlandsfödda anställda i besöksnäringen 2021

I tabell 2 redovisas hur många som är anställda inom besöksnäringen utifrån födelseregion och hur stor andel gruppen från en viss födelseregion utgör av branschen. Tabellen visar också i den sista kolumnen hur stor andel gruppen från en viss region inom besöksnäringen utgör av anställda från samma region på hela svenska arbetsmarknaden. Det vill säga hur vanligt det är att människor ifrån en viss region jobbar inom besöksnäringen.

Jämför man med hur strukturen för hela arbetsmarknaden ser ut får man ett mått på hur över-/underrepresenterad respektive födelseregion är. Medan exempelvis 58,5 procent av de anställda i besöksnäringen är födda i Sverige utgör de 78,5 procent på hela arbetsmarknaden. En tydlig

underrepresentation av svenskfödda i besöksnäringen alltså. Personer födda i Asien utgör 26,6 procent av de anställda i besöksnäringen medan motsvarande andel på hela arbetsmarknaden endast uppgår till 8,9 procent. En tydlig överrepresentation av Asien-födda i besöksnäringen alltså.

I tabellen framgår också hur vanligt det är att personer födda i en viss region är anställd i besöksnäringen. Av alla utlandsfödda är 6,7 procent anställda i besöksnäringen, som i sin tur står för 3,4 procent av de anställda på svensk arbetsmarknad. Den födelseregion som anställning inom besöksnäringen är vanligast för är Asien. Drygt 10 procent av alla anställda på arbetsmarknaden födda i Asien är anställda i besöksnäringen. De vanligaste födelseländerna i denna region var Syrien, Thailand, Turkiet, Irak och Afghanistan. Besöksnäringen är även populär att arbeta i för personer födda i Kina, Bangladesh och Vietnam.

Tabell 2: Andel anställda efter region (kolumn 2) samt andel som dessa anställda utgör av anställda på hela arbetsmarknaden från samma region (kolumn 5)

	Antal besöksnäringen	Andel av besöksnäringen	Antal övriga arbetsmarknaden	Andel övriga arbetsmarknaden	Antal i besöksnäringen /antal på arbetsmarknaden
Sverige	92 368	58,2%	3 550 018	79,2%	2,5%
Asien*	42 279	26,6%	371 279	8,3%	10,2%
Europa utom Norden	11 393	7,2%	307 773	6,9%	3,6%
Afrika	7 410	4,7%	109 573	2,4%	6,3%
Sydamerika	2 538	1,6%	43 546	1,0%	5,5%
Norden utom Sverige	1 464	0,9%	73 101	1,6%	2,0%
Nordamerika	1 102	0,7%	20 922	0,5%	5,0%
Oceanien	196	0,1%	3 165	0,1%	5,8%
Okänt	50	0,0%	539	0,0%	8,5%
Utlandsfödda totalt	66 432	41,8%	929 898	20,8%	6,7%
Totalt	158 800	100,0%	4 479 916	100,0%	3,4%

Källa: SCB RAMS, bearbetning Visita

*Till Asien räknas här bl a Ryssland och Turkiet

Utlandsfödda företagare i besöksnäringen 2021

Ett perspektiv som ofta saknas när det gäller sysselsättning är de som skapar sin egen och andras sysselsättning, d.v.s. företagarna. Dessa skapar också i högre utsträckning sysselsättning för andra utlandsfödda och bidrar till bättre integration och självförsörjning⁷.

På motsvarande sett som i tabell 2 redovisas i tabell 3 hur många som var företagare inom besöksnäringen utifrån födelseregion och hur stor andel gruppen från denna födelseregion utgör av branschen. I tabellen framgår att av totalt cirka 18 000 företagare i besöksnäringen är 62

⁷ <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/foretagsledare-anstaller-oftare-nagon-med-liknande-bakgrund/>

procent eller nästan 11 000 utlandsfödda. Den övervägande delen av dessa, drygt 50 procent av besöksnäringens företagare, är från Asien. De vanligaste födelseländerna utöver Sverige är Turkiet, Irak och Syrien. På den övriga arbetsmarknaden utgör utlandsfödda företagare endast 16 procent, d.v.s. en knapp fjärdedel av andelen i besöksnäringen.

Tabell 3: Andel företagare efter region (kolumn 2) samt andel som dessa företagare utgör av företagare på hela arbetsmarknaden från samma region (kolumn 5)

	Antal besöksnäringen	Andel av besöksnäringen	Antal övriga arbetsmarknaden	Andel övriga arbetsmarknaden	Antal i besöksnäringen /antal på arbetsmarknaden
Asien	8 820	50,2%	28 054	6,2%	23,9%
Sverige	6 733	38,3%	379 991	83,9%	1,7%
Europa utom Norden	1 478	8,4%	27 345	6,0%	5,1%
Afrika	225	1,3%	3 729	0,8%	5,7%
Sydamerika	116	0,7%	2 652	0,6%	4,2%
Norden utom Sverige	115	0,7%	8 936	2,0%	1,3%
Nordamerika	56	0,3%	1 945	0,4%	2,8%
Oceanien	18	0,1%	413	0,1%	4,2%
Okänt	4	0,0%	38	0,0%	9,5%
Utlandsfödda totalt	10 832	61,7%	73 112	16,1%	12,9%
Totalt	17 565	100,0%	453 103	100,0%	3,7%

Källa: SCB RAMS, bearbetning Visita

*Till Asien räknas här bl a Ryssland och Turkiet

Tabellen visar också i kolumn fem hur stor andel gruppen födda i en viss region inom besöksnäringen utgör av företagare från samma region på hela svenska arbetsmarknaden. Där framgår att det är klart vanligast för personer födda i Asien att bedriva företag inom besöksnäringen. Av alla födda i Asien som bedriver företag på svensk arbetsmarknad har nästan 24 procent valt besöksnäringen. Är man utlandsfödd företagare så är sannolikheten nästan 13 procent att det är inom besöksnäringen. Är man svenskfödd sjunker sannolikheten till knappt två procent.

Utlandsfödda sysselsatta (anställda och företagare) i besöksnäringen 2021

Redovisningen i tabell 4 följer samma mönster som i tabell 2 och 3, men summerar ihop antalet anställda och företagare, dvs. totalt antal sysselsatta.

Tabell 4: Andel sysselsatta efter region (kolumn 2) samt andel som dessa sysselsatta utgör av sysselsatta på hela arbetsmarknaden från samma region (kolumn 4)

	Antal besöksnäringen	Andel av besöksnäringen	Antal övriga arbetsmarknaden	Andel övriga arbetsmarknaden	Antal i besöksnäringen /antal på arbetsmarknaden
Sverige	99 101	56,2%	3 930 009	79,7%	2,5%
Asien*	51 099	29,0%	399 333	8,1%	11,3%
Europa utom Norden	12 871	7,3%	335 118	6,8%	3,7%
Afrika	7 635	4,3%	113 302	2,3%	6,3%
Sydamerika	2 654	1,5%	46 198	0,9%	5,4%
Norden utom Sverige	1 579	0,9%	82 037	1,7%	1,9%
Nordamerika	1 158	0,7%	22 867	0,5%	4,8%
Oceanien	214	0,1%	3 578	0,1%	5,6%
Okänt	54	0,0%	577	0,0%	8,6%
Utlandsfödda totalt	77 264	43,8%	1 003 010	20,3%	7,2%
Totalt	176 365	100,0%	4 933 019	100,0%	3,5%

Källa: SCB RAMS, bearbetning Visita

*Till Asien räknas här bl a Ryssland och Turkiet

I och med att antalet företagare är relativt sett få i jämförelse med antalet anställda speglar tabell 4 i stort sett samma mönster som i tabell 2 över anställda med svenskfödda i topp följt av födda i Asien, Europa utom Norden och Afrika.

Arbetsstillstånd i besöksnäringen

Om arbetskraftsinvandring i besöksnäringen

Som rapporten hittills illustrerat bidrar besöksnäringen med oproportionerligt många jobb till utlandsfödda svenskar i förhållande till sin storlek. Faktum är dock att besöksnäringen i stora delar lider av kompetensbrist. Så var fallet både innan pandemin och så är det även efter pandemin. Arbetslösheten bland utlandsfödda är betydligt högre än bland inrikes födda och besöksnäringen är den bransch som i förhållande till sin storlek anställer flest av denna grupp. En anledning till arbetslösheten i denna grupp är höga arbetsgivaravgifter och ingångslöner i Sverige samt att kompetensen och den uppfattade produktiviteten inte motsvarar den totala arbetskraftskostnaden. Trösklarna på arbetsmarknaden är helt enkelt för höga. Ett annat skäl kan vara att drivkraften att söka jobb är för låg samt att matchningen på arbetsmarknaden är för bristfällig. I stället är många företag tvungna att söka arbetskraften utomlands och ofta utanför EU. Eftersom detta innebär betydande transaktionskostnader är utlandsrekrytering inte något företag gör slentrianmässigt. Det görs för att man helt enkelt behöver kompetensen och inte hittar den i Sverige.

Det är viktigt att hålla isär kompetens och kvalifikationsnivå. Det talas ofta om en problematisk brist på högkvalificerad arbetskraft och med detta menas oftast högutbildade eller tekniskt avancerade specialister. Kompetens handlar snarare om förmågan att utföra specifika yrkesuppgifter. I det sammanhanget bör framhållas att även yrken med relativt låga krav på formell utbildning kan vara verksamhetskritiska. Det går exempelvis inte att framgångsrikt bedriva restaurangverksamhet utan en effektiv diskare. Ännu tydligare blir det givetvis med en kock. Utöver förmågan att utföra specifika arbetsuppgifter har en kock dessutom en formell utbildning och många gånger en kunskap om ett nationellt kök beroende på var denne kommer ifrån.

Kommande avsnitt ger en ögonblicksbild av nuvarande (januari 2023) antal aktiva arbetstillstånd inom besöksnäringen indelat i yrke och ursprungsland.

Giltiga arbetstillstånd januari 2023 totalt och inom besöksnäringen

Totalt sett på hela arbetsmarknaden fanns det i januari 2023 drygt 42 000 individer med giltiga aktiva arbetstillstånd i Sverige. Lite drygt 4 600, eller 11 procent, av dessa arbetstillstånd var utfärdade för utpräglade jobb inom besöksnäringen. Det kan t. ex. jämföras med att besöksnäringen i stort utgör 3,5 procent av svensk arbetsmarknad, se tabell 5.

Tabell 5: Giltiga arbetstillstånd totalt och för vanliga yrken inom besöksnäringen, januari 2023

Samtliga yrken	42 063
Vanliga yrken inom besöksnäringen*	4 637

*Yrken inom besöksnäringen: Bartendrar, Hotell- och konferenschefer nivå 1 & 2, Hotellreceptionister m.fl., Hovmästare och servitörer, Kafé- och konditoribiträden, Kockar och kallskänkor, Köksmästare och souschefer, Pizzabagare m.fl., Restaurang- och köksbiträden m.fl., Restaurang- och kökschefer nivå 1 & 2, Storhushållsföreståndare

Källa: Migrationsverket, bearbetning Visita

Giltiga arbetstillstånd januari 2023 efter yrke

Sett till hela arbetsmarknaden var det vanligaste jobbet kopplat till ett arbetstillstånd Mjukvaru- och systemutvecklare. På andra plats i tabell 6 är Restaurang- och köksbiträden med strax under 2 200 tillstånd, vilka alltså sorteras in i branschen besöksnäringen i rapporten. Städare kommer på tredje plats i antal arbetstillstånd, strax över 1 800 tillstånd. Det är ett yrke som är vanligt inom besöksnäringen men då det även är vanligt inom andra branscher sorteras det inte in i definitionen av besöksnäringen i kommande tabeller, se även fotnot på sidan 12. På fjärde plats i tabellen är ytterligare yrken som sorteras in i besöksnäringen; kockar och kallskänkor.

Tabell 6: topp 10 vanligaste yrken bland giltiga arbetstillstånd, januari 2023

	Antal
Mjukvaru- och systemutvecklare m.fl.	8 797
Restaurang- och köksbiträden m.fl.	2 165
Städare	1 831
Kockar och kallskänkor	1 721
Civilingenjörsyrken inom elektroteknik	1 367
Civilingenjörsyrken inom maskinteknik	1 173
Övriga IT-specialister	1 108
Övriga civilingenjörsyrken	999
Övriga ingenjörer och tekniker	978
Systemanalytiker och IT-arkitekter m.fl.	957
Summa	21 096

Källa: Migrationsverket, bearbetning Visita

I tabell 7 avgränsas listan till de yrken inom besöksnäringen för vilka det finns flest arbetstillstånd utfärdade för. Efter Restaurang- och köksbiträden och kockar och kallskänkor som även återfanns i totallistan i tabell 6 följer pizzabagare och därefter hovmästare och servitörer.

Tabell 7: topp 5 vanligaste yrken bland giltiga arbetstillstånd inom besöksnäringen, januari 2023

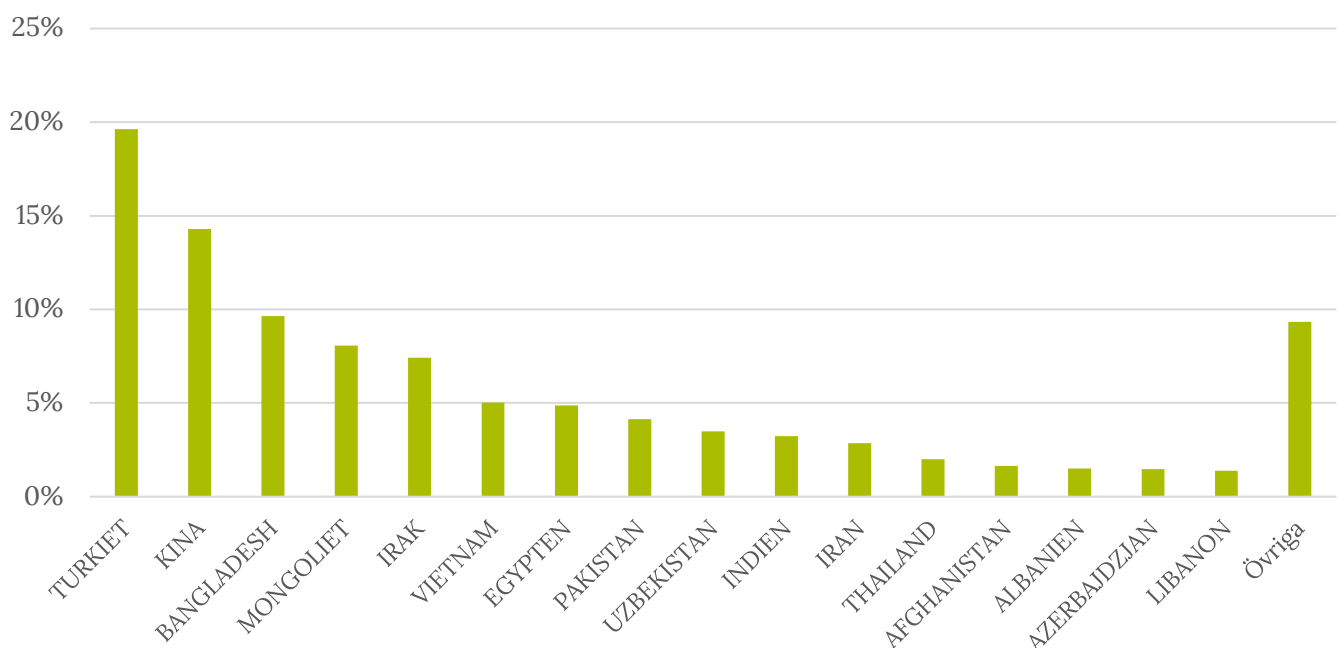
	Antal
Restaurang- och köksbiträden m.fl.	2 165
Kockar och kallskänkor	1 721
Pizzabagare m.fl.	457
Hovmästare och servitörer	93
Restaurang- och kökschefer, nivå 1	57
Summa	4 493

Källa: Migrationsverket, bearbetning Visita

Giltiga arbetstillstånd januari 2023 efter ursprung

Diagram 5 är avgränsad till arbetstillstånd för vanliga yrken som kan knytas till besöksnäringen och redovisar vilka länder innehavarna av tillstånden kommer ifrån. Klart vanligast inom besöksnäringen är tillstånd för personer från Turkiet som utgör knappt 20 procent av samtliga utfärdade tillstånd inom besöksnäringen. Näst vanligast är individer från Kina med strax under 15 procent och därefter personer från Bangladesh som innehar ungefär 10 procent av de aktiva arbetstillstånden.

Diagram 5: Giltiga arbetstillstånd inom besöksnäringen*, januari 2023, efter ursprung

*Yrken inom besöksnäringen: Bartendrar, Hotell- och konferenschefer nivå 1 & 2, Hotellreceptionister m.fl., Hovmästare och servitörer, Kafé- och konditoribiträden, Kockar och kallskänkor, Köksmästare och souschefer, Pizzabagare m.fl., Restaurang- och köksbiträden m.fl., Restaurang- och kökschefer nivå 1 & 2, Storhushållsföreståndare

Källa: Migrationsverket, bearbetning Visita

Effekt av förslaget om en inkomstgräns i nivå med medianlönen

I regeringens Tidöavtalet, uttrycks en ambition om att införa en inkomstgräns i nivå med medianlönen för att bevilja arbetstillstånd till individer utanför EU/EES.

”Det ska ske ett utredningsarbete som ska få i uppdrag att se över regelverket för arbetskraftsinvandring i syfte att höja inkomstgränsen. Utgångspunkten ska vara att arbetstillstånd endast ska beviljas om det arbete till vilket arbetskraftsinvandring sker i normalfallet har en lönenivå motsvarande medianlönen. Den exakta nivån blir en fråga för utredningen att ta ställning till.”

Källa: Tidöavtalet

Idag finns två minimivillkor som en arbetskraftsinvandrare måste uppfylla för att kunna bli beviljad arbetstillstånd. Det finns dels ett försörjningskrav på 13 000 kr som gäller oavsett sysselsättningsgrad⁸, dels krav på att lön och andra anställningsvillkor ska följa praxis eller kollektivavtal i yrket eller branschen. I praktiken innebär det att en arbetskraftsinvandrare minst måste ha en heltidslön som inte är lägre än de ingångslöner som finns specificerade i branschens kollektivavtal. Väljer man att arbeta deltid behöver dock inkomsten för en månad vara minst 13 000 kr. I Tidöavtalet är utgångspunkten som utredaren får med sig att det ska finnas ett lönegolv i nivå med "medianlönen". Det är inte klart vilken medianlön som åsyftas men på den svenska arbetsmarknaden totalt uppgick den 2021 till omkring 33 200 kr i månaden. Utredaren ska återkomma med förslag på exakt nivå. För att få en bild av hur en sådan reglering skulle drabba arbetskraftsinvandringens möjligheter i besöksnäringen använder vi oss av 33 200.

I Visitas lönestatistik framgår att medianlönen i besöksnäringen är cirka 24 800 kr per månad. För kockar, på vilka det under många år rått stor brist, uppgår medianlönen till 27 860 kr per månad. Nästan 90 procent av de anställda har en heltidslön per månad under 33 200 kr i 2022 års löneläge, se tabell 8. Antaget att löneläget för de individer som söker arbetstillstånd inom besöksnäringen speglar löneläget inom branschen i stort skulle det förenklat innebära att cirka 90 procent av individerna som söker arbetstillstånd i branschen skulle nekas detta.

Tabell 8: Andel över/under föreslagen inkomstgräns för arbetstillstånd inom besöksnäringen

Totalt antal	90 647
Antal under 33 200	80 873
Andel under	89%

Källa: Visitas lönestatistik 2022

Ett införande av ett markant högre försörjningskrav eller lönegolv skulle således mycket effektivt strypa en viktig del av kompetensförsörjningen för besöksnäringen, vilket leder till lägre skatteintäkter och tillväxt i svensk ekonomi. Man ska också ha i åtanke att dessa 4 500 arbetskraftsinvandrare inte bara bidrar med sin egen produktivitet. De skapar också ofta sysselsättning åt andra. En kock skapar till exempel jobb för kypare och diskare. På samma vis minskar givetvis efterfrågan på dessa kompetenser om kocken inte tillåts arbeta.

Utöver de direkta effekterna för företagen är det också viktigt att framhålla en fråga av mer principiell men inte desto mindre viktig karaktär. Att införa ett lönegolv och/eller ett försörjningskrav över arbetsmarknadens ingångslöner är ett ingrepp i den svenska modellen som under lång tid tjänat svensk ekonomisk utveckling väl och skulle störa lönesättningen på svensk arbetsmarknad.

⁸ Den 4 maj år 2023 skickade regeringen ut en [remiss](#) där försörjningskravet föreslås att ersättas med begreppet "god försörjning" och ligga på en nivå motsvarande en lön som uppgår till minst 80 procent av den medianlön som Statistiska centralbyrån publicerar för Sverige.

Visita är bransch- och arbetsgivarorganisation för den svenska besöksnäringen. Visita samlar omkring 6000 medlemsföretag med runt 8500 arbetsställen, huvudsakligen hotell, restauranger, caféer, nöjesrestauranger, cateringföretag, konferensanläggningar, spa, campingföretag, vandrarhem, skidanläggningar, nöjes- och djurparker, turistbyråer, museer samt turist- och eventföretag.

Visita tecknar branschens kollektivavtal och är en medlemsorganisation i Svenskt Näringsliv. Som branschorganisation hjälper Visita företagen att växa och utvecklas och är besöksnäringens företrädare i politiska frågor.

VISITA

SVENSK BESÖKSNÄRING